

Att få människor att göra något åt belastningsergonomiska risker – ett försummat område

Göran M Hägg

Centrum för Belastningsskedeforskning (CBF)

Högskolan i Gävle

Vi har idag tämligen goda kunskaper om belastningsergonomiska riskfaktorer.

Dessa kunskaper är dock av ringa värde så länge vi inte förmår åstadkomma reella förändringar för att minska riskerna.

Vilka faktorer utöver de rent belastningsergonomiska är viktiga och hur påverkar vi dem?

Detta kräver kompetenser och insikter utöver de rent belastningsergonomiska.

Det handlar om att få människor att förändra miljöer, beteende, attityder och öka sina kunskaper.

Grundläggande i all kommunikation:

Identifiera målgruppen och anpassa budskapet till denna.

Att förstå målgruppernas motiv för sitt handlande och deras referensramar.

Förhållandena på en arbetsplats är beroende av beslut på många olika nivåer i samhället.

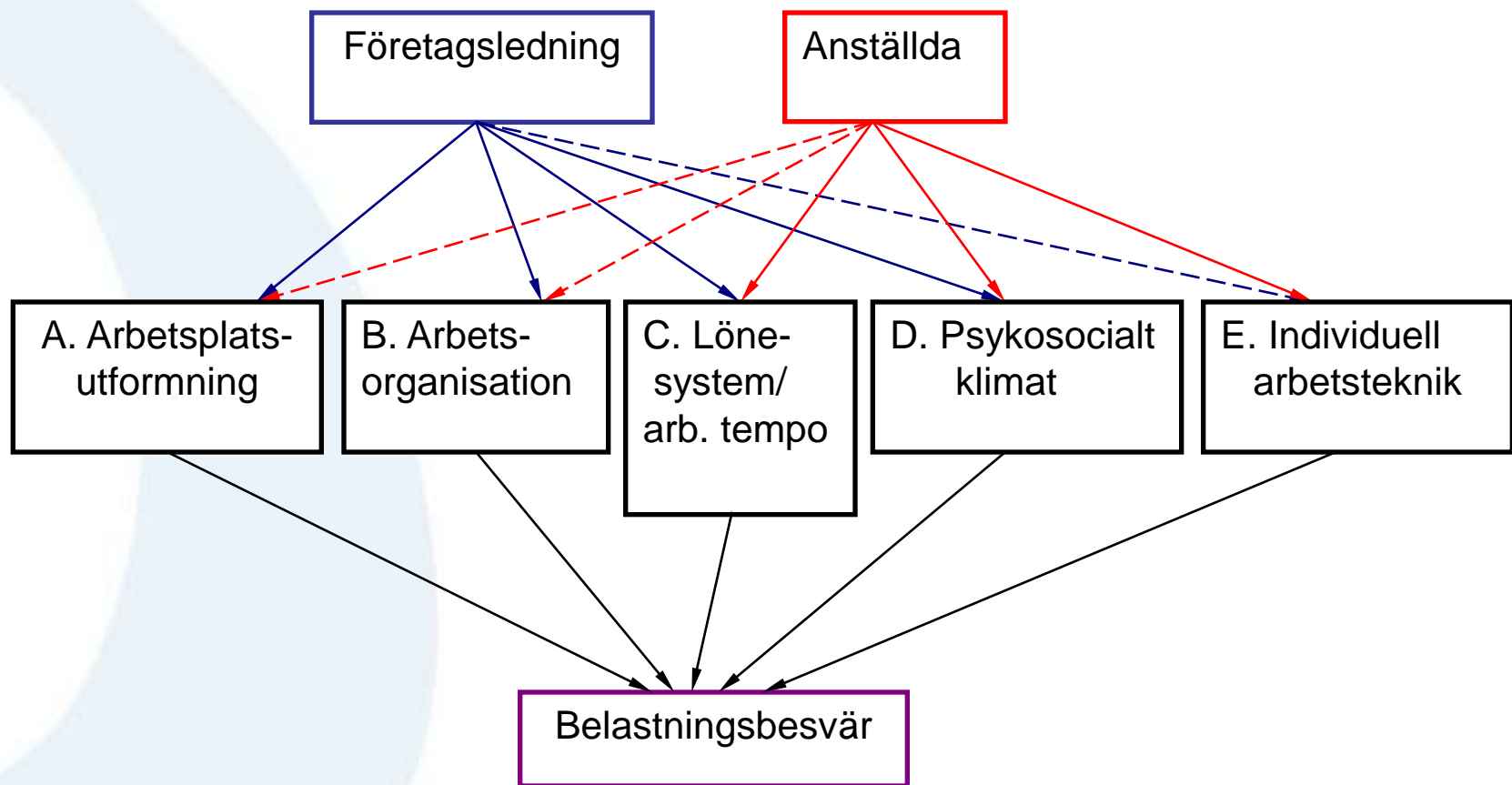
Politiska beslut på olika nivåer

Företagsledningen på olika nivåer

Fackliga beslut

Den enskilde arbetstagarens agerande

AB Svensson

Företagsledning

Ekonomi

Kvalitet

Goodwill i samhället

Ekonomi

Kostnader för sjukfrånvaro?!

Stor okunskap, speciellt om
dolda kostnader

I stora företag: Bryt ner
kostnaderna på mindre
enheter!

Ekonomi

L Rose & U Orrenius

Kunskapsöversikt, ekonomiska
modeller för arbetsmiljökostnader

Arbete & Hälsa 2006:18,

<https://gupea.ub.gu.se/dspace/handle/2077/4362>

G Sjögren Lindquist & E Wadensjö

Samhällsekonomiska kostnader för arbetsmiljöproblem

Arbetsmiljöverket 2010:2,

http://www.av.se/dokument/aktuellt/kunskapsoversikt/RAP2010_02.pdf

Kvalitet

Starka belägg för samband mellan dålig ergonomi och kvalitetsproblem i monteringsindustrin

Linköpings universitet:

Jörgen Eklund (numera KTH),

Jan Axelsson (avhandling):

Upp till 50% av kvalitetsproblemen är relaterade till dålig ergonomi.

Goodwill

Sakta ökande medvetenhet
om arbetsförhållandenas
betydelse för företagets
image i samhället

Anställda

Lönekuvertet

Bevara hälsan

Att göra ett bra jobb

Löneformer

Konflikter mellan lönekuvertet
och hälsan

Belägg för samband mellan
hög ackordslön och belastnings-
skador främst bland yngre

Attityder - belastningsskador

”Det händer inte mig”

”Jag har full kontroll”

”Värk tillhör det här jobbet”

”Tarzansyndromet”

Vilka budskap skall vi ge?

Lyft fram och belöna ett bra beteende.

~~Påpeka felaktigt beteende.~~

Attribution

Vad är det?

Vad en belastningsskadedrabbad tror att problemen beror på

Felaktig attribution

Nyckelbegrepp för påverkan

Engagemang

Identifikation

Engagemang och identifikation

Engagemang och identifikation

Videotekniker!

- * VIDAR – fys./psyk. belastning
- * PIMEX – kemiska risker, EMG
- * TALE - arbetsteknik

Gemensam nämnare: Uppspelning för de filmade personerna med åtföljande diskussion av arbetsförhållandena

VIDAR (Kadefors & Forsman, 2000, www.vidarweb.se/)

En studerad person videofilmas under ordinarie arbete i 30 - 60 min.

Videofilmen spelas upp direkt för personen tillsammans med ergonomen. Personen uppmanas att stanna filmen vid varje ansträngande moment. Varje moment lagras som en stillbild tillsammans med besvärsangivelser.

Programmet för VIDAR finns numera också med en "expertmodul" för objektiv bedömning av arbetet baserat på AFS 98:1.

Utbildning

Exempel på utbildningsupplägg:

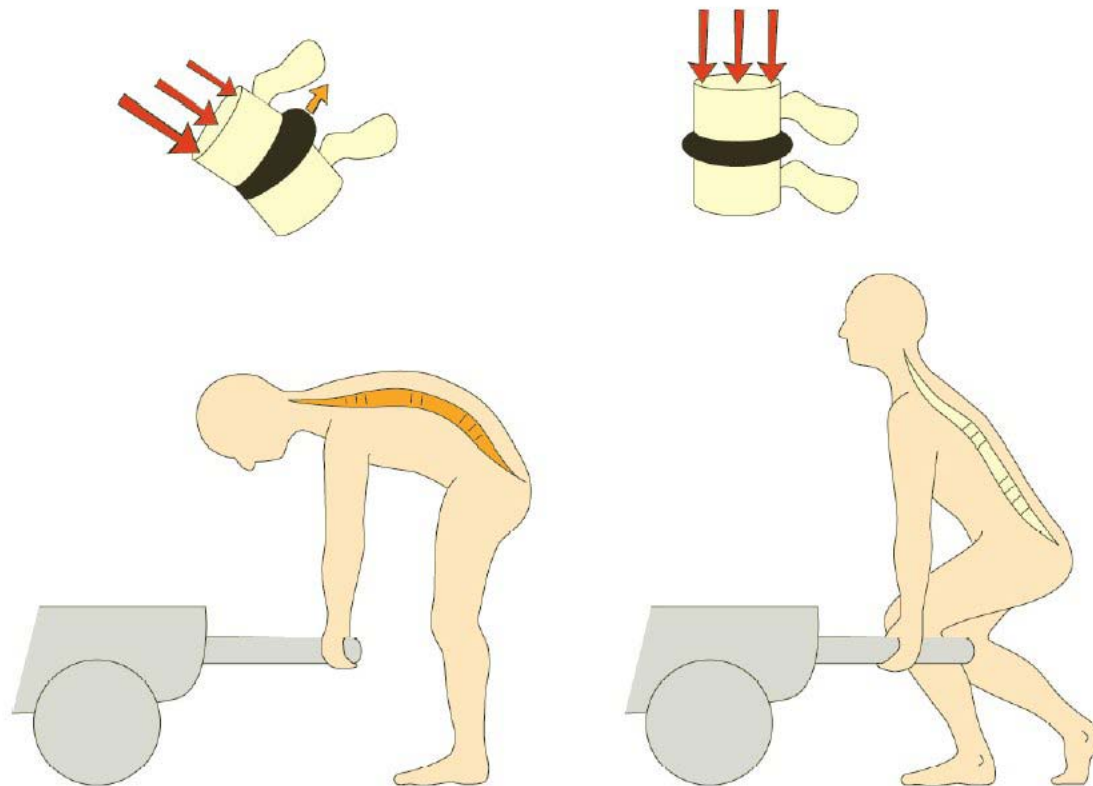
- * Katedral undervisning: Mycket referenser till egen verksamhet
- * Gruppuppgift: elementär riskanalys av egen arbetsplats
- * Gruppredovisning i närvaro av arbetsledare

Utbildning

Exempel från framtaget bildmaterial för
katedral undervisning framtaget
på Arbetslivsinstitutet:

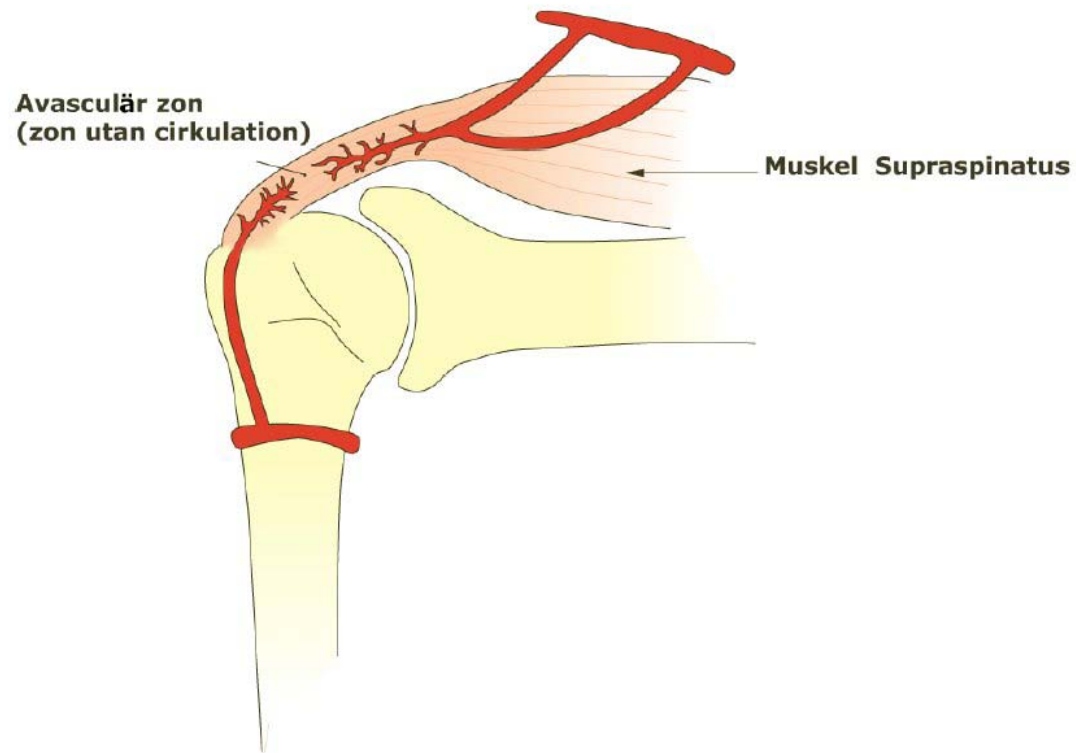
Utbildning

Belastning

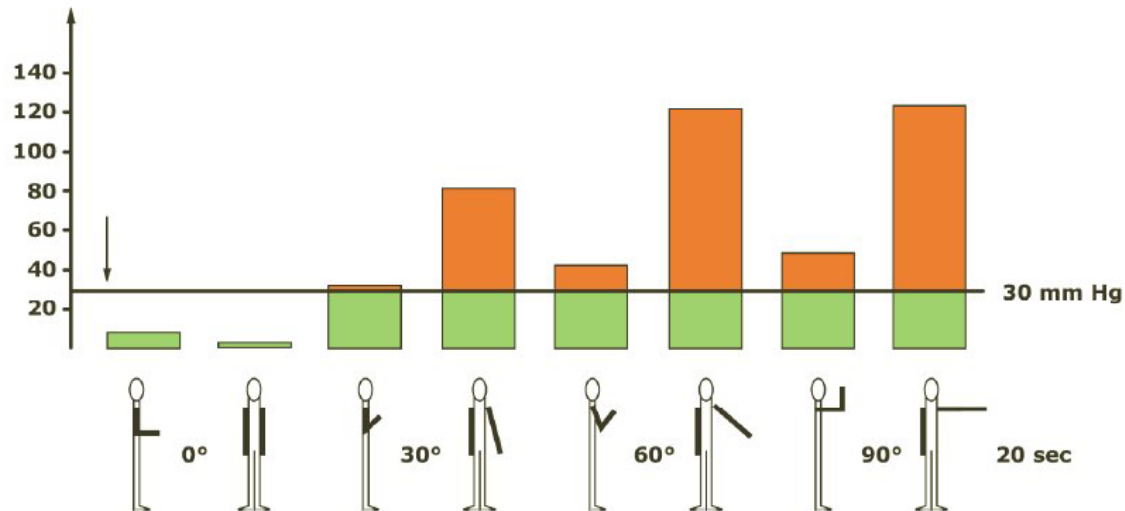
Utbildning

Blodcirkulationen i en sena

Utbildning

Armens ställning en riskfaktor

Tryck i supraspinatusmuskeln vid olika arbetsställningar.
Tryck över 30 mm Hg anses stoppa blodcirkulationen
i muskeln.

Materialet finns att
ladda ner från:

www.hig.se/cbf

Klicka på Utbildningsmaterial!

Branschanpassade hemsidor
som beskriver lösningar av
branschens specifika problem!

Exempel från städbranschen:

Ett brett svenskt aktionsprogram för att reducera belastningsskador och besvär inom den svenska städbranschen

Initiativ och projektledning

Belastningsergonomisk expertis

Redskapsutveckling och mätningar

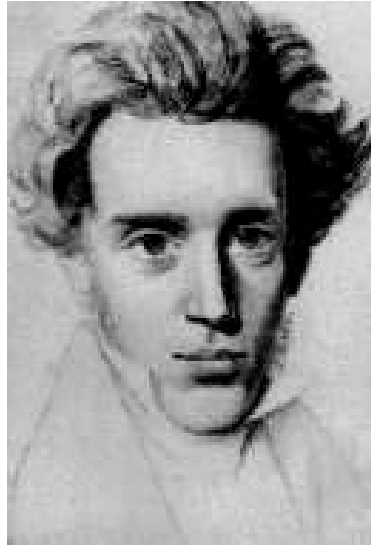
Finansiering

Resultaten från projektet är samlat på en webbplats med ingångar för olika aktörer (städare, arbetsledare, uppköpare, arkitekter/inredare, ergonomer).

www.alltomstad.se

(Allt om städ)

Søren Kierkegaard, 1813-1855

Om jag vill lyckas med att föra en människa mot ett bestämt mål, måste jag först finna henne där hon är och börja just där.

Den som inte kan det lurar sig själv när hon tror att hon hjälper andra.

För att hjälpa någon måste jag visserligen förstå mer än vad han gör, men först och främst förstå det han gör.

Om jag inte kan det så hjälper
det inte att jag kan och vet mera.

Vill jag ändå visa hur mycket jag kan
så beror det på att jag är fåfäng
och högmodig och egentligen
vill bli beundrad av den andre
istället för att hjälpa honom.

All äkta hjälpsamhet börjar med
ödmjukhet inför den jag vill hjälpa
och därmed måste jag förstå att detta
med att hjälpa inte är att vilja härska,
utan att vilja tjäna. Kan jag inte detta
så kan jag inte heller hjälpa någon.